

УДК 811.111

**PECULIARITIES OF DENTAL TERMINOLOGY AND ITS
CLASSIFICATION FEATURES IN THE ENGLISH LANGUAGE
ОСОБЛИВОСТІ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ КЛАСИФІКАЦІЙНІ
ОСОБЛИВОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

Shundel T.O. / Шундель Т.О.

senior teacher / старший викладач

ORCID.org/0000-0003-2001-4509

Scherbak P.V. / Щербак П.В.

student / студент

Donetsk National Medical University,

Pryvokzalna Str. 27, Lyman

Донецький національний медичний університет,

м. Лиман, вул. Привокзальна, 27

Анотація: У статті розглянуто ключові особливості стоматологічної термінологічної лексики. У дослідженні висвітлено класифікаційні особливості стоматологічних термінів. Здійснено спробу систематизувати існуючі класифікації з метою більш чіткого розуміння стоматологічної терміносистеми. Розглянуто різні підходи до класифікації стоматологічних одиниць.

Ключові слова: стоматологічна лексика, термінологічні одиниці, фахова комунікація, термінологія, класифікація

Abstract. The article examines the key features of the dental terminological vocabulary. The classification peculiarities of dental terms are highlighted in the study. We made an attempt to systematize the existing classifications for the purpose of a clearer understanding of the dental terminology. Various approaches to the classification of dental units are considered.

Keywords: dental vocabulary, terminological units, professional communication, terminology, classification

Вступ.

Стоматологічна термінологічна система англійської мови надзвичайно складна медична мова. Зростаюча глобалізація спілкування та поява нової термінологія стимулюють глибше вивчення медичної та стоматологічної термінології. На думку Дев'ятко Ю.С., галузь медицини характеризується безперервним розвитком технологій та розробкою цілого ряду новітніх методів, матеріалів дослідження та глобалізацією процесів фахової комунікації в цій сфері. Це є активним стимулом для розвитку інформаційних технологій, що є механізмом розвитку нових понять та термінологічних одиниць [1]. У зв'язку з цим, лінгвісти та лікарі визнають необхідність актуальності дослідження у галузі стоматологічної клінічної термінології. З цього приводу Перхач Р.-Ю.Т. та Кисіль Д.О. вважають, що цей факт можна пояснити тим, що стоматологічна термінологія представляє собою одну з найдавніших термінологій, завдяки прикладам якої простежуються не лише шляхи становлення та розвитку цієї галузі, але й процеси семантизації та словотворення термінологічних одиниць [3].

Основний текст.

Питанням дослідження термінологічної системи займалося багато вчених, як Дев'ятко Ю.С., Косенко А.В., Литвиненко Н.П., Місник Н.В., Лещенко Т.О.,

Перхач Р.-Ю.Т., Сизонов Д., Тхор Н.М. та ін., але й досі не існує всебічного дослідження медико-клінічної терміносистеми стоматології. Не дивлячись на те, що термін є найдавнішим і здатен відображати еволюцію термінології, семантичних процесів і словотвору в медицині, медична та клінічна стоматологічна термінологія є малодослідженою, в наслідок чого відсутній повний словник клінічної стоматологічної термінології та чітко розроблені кваліфікаційні рамки. Можливо, це можна пояснити недостатньо глибоким вивченням медико-клінічної стоматологічної терміносистеми, деякою невпорядкованістю словникового складу, а також нечітким переліком клінічних термінів із дефініціями в існуючих численних медичних словниках. На жаль, сучасні науковці ще не провели комплексного дослідження стоматологічної та клінічної термінології, яке б враховувало повністю системну семантику, ономастичний та функціональний комунікаційний аналіз цієї термінологічної бази.

Тхор Н.М. повністю розділяє точку зору Селіванової О. щодо того, що термінологія – це сукупність термінів у певній галузі, які утворюють систему. Вона відображає зв'язок між поняттями і має системну структуру, що відноситься до відповідної галузі науки, маючи власну системну з семантичним навантаженням. Термін завжди має точність і ясність, що робить його незалежним від контексту [4].

Вивчаючи чималий пласт термінологічної системи, дослідниця Тхор Н.М. для більш детального розуміння стоматологічних термінологічних одиниць пропонує розглядати цей значний пласт, спираючись на тематичну класифікацію. Так, дослідниця виокремлює наступні тематичні групи [4]:

- назви різноманітних стоматологічних захворювань і аномалій (*bruxism, gingivitis, dental caries, parodontitis, stomatitis, receding gums, bad breath, root infection*);

- назви препаратів, матеріалів та обладнання, які використовують лікарі-стоматологи у своїй практиці (*amalgam, composite resin, glass ioner cement, resin modified glass-ionomer cement (RMGIC), compomers, cermets, Zinc Oxide–Eugenol, Zinc Phosphate, chairside CAD/CAM Systems, 3D Imaging Systems, dental lasers, endodontic equipment, dental sleep medicine equipment, portable dental equipment*);

- назви різноманітних стоматологічних маніпуляцій та операцій (*implantology, extraction, filling in, root canal treatment, pulpotomy, apicoectomy, prosthodontics, crowns, veneers, bridge*);

- назви органів ротової порожнини (*teeth, tonsils, fauces, tongue, palates, papillae, salivary glands, submandibular gland, sublingual gland, uvula*);

- назви зубів (*canines, incisors, premolars, molars*);

- назви галузей стоматології (*orthodontics, periodontics, endodontics, oral and maxillofacial surgery, oral medicine, dental public health*);

- назви лікарів-стоматологів за спеціалізацією (*endodontist, orthodontist, periodontist, prosthodontist, oral and maxillofacial surgeon, oral and maxillofacial radiologist, dentist anesthesiologists, oral and maxillofacial pathologist, pediatric dentist or pedodontist*).

Досліджуючи термінолексику в сфері стоматології слід враховувати

дериваційні характеристики та морфемний аналіз цих термінологічних одиниць, оскільки в майбутньому це є потужним механізмом, що значно спрощує переклад цих одиниць з англійської мови на українську. З огляду на це слушною вважається думка Шалаєвої Г. з приводу того, що «основоцентричний підхід є базовим для дослідження специфіки словотворчих процесів у межах сучасної термінології. За вихідну одиницю дослідження береться твірна основа дієслова, з якої починається словотворчий процес і яка є лексико-семантичним ядром при утворенні похідних основ» [7, с. 93]. На думку дослідниці створення нових слів відбувається за рахунок різних засобів словотворення, роль яких при цьому процесі зовсім різна та неоднакова.

Краще зрозуміти особливості стоматологічної термінологічної лексики допомагає словотвірна класифікація. Детальний аналіз цієї класифікації надано в працях Дев'ятко Ю.С. [1, 2]. Дослідниця говорить про те, що словотвірна класифікація стоматологічних термінів базується на способах їх творення. Наприклад, морфологічних способах термінотворення [2, с. 12-13]:

1) афіксальні способи

- префіксальний (*inter+ maxillary* → *intermaxillary*, *re+ implantation* → *reimplantation*, *sub+ gingival* → *subgingival*, *anti+bacterial* → *antibacterial*, *hyper+cementosis* → *hypercementosis*, *hypo+dontia* → *hypodontia*, *mono+sacride* → *monosacride*, *poly+sacride* → *polysacride*, *post+nasal* → *postnasal*, *pseudo+membrane* → *pseudomembrane*);

- суфіксальний (*Adj. + -ic - ortho* → *orthodontic*, *Adj.+ -al - periodont* → *periodontal*, *Adj.+ -ous - contour* → *contourous*, *V+ -ate - irrigate* → *irrigation*, *N + -ion - occlusion* → "occlude", *N + -ist- dentist* → "dent", *N + -itis - pulpitis* → "pulp");

- префіксально-суфіксальний спосіб (*peri+implant+itis* → *periimplantitis*, *hyper+troph+ic* → *hypertrophic*, *vaso+dilate+tion* → *vasodilation*);

2) безафіксний спосіб (спосіб усичення - *dental chemistry* → *dent chem*; *rehabilitation center* → *rehab*, а також конверсія - *a bandage* → *to bandage*, *a culture* → *to culture*);

3) осново- та словоскладання (*endo + "dentist"* → *endodontist*, *tooth + decay* → *toothdecay*, *tachy + "heart"* → *tachycardia*, *contra + "side"* → *contralateral*);

4) аббревіація (*oral hygiene* – *OH*, *endodontics treatment* – *ET*, *temporomandibular joint* – *TMJ*, *diagnosis* – *Dx*, *crown* – *CRN*, *toothbrush* – *Tb*, *cento enamel junction* – *CEJ*, *disto-insisal* – *DI*, *mesiobuccal* – *MB*, *oral surgery* – *OS*)

Дев'ятко Ю.С. звертає увагу, що функціонують чимало термінологічних одиниць, що утворено у семантичний спосіб (*dental bridge* – *мостоподібний протез*, «міст»; *milk tooth* – *молочний зуб*; *cleft palate* – «*волча паща*», *lacrimal sac* – *слізний мішок*) та синтаксичний спосіб (*periodontal debridement*, *removable partial denture*, *American Dental Association*, *fixed partial denture*, *oral hygiene instructions*) [1].

Висновки.

Проаналізувавши вищезазначений матеріал, ми прийшли до висновку, що аналіз та дослідження стоматологічної терміносистеми набуває особливої уваги,

оскільки в теперішній час стоматологічна термінологія використовується не лише фахівцями цієї галузі, але й популяризується в повсякденному житті типової людини. З огляду на це доречно зауважити, що знання базових терміоелементів, що використовуються для семантизації термінологічних одиниць та уявлення про складові тематичної класифікації значно полегшує роботу зі стоматологічними термінами всім, хто працює з медичними текстами стоматологічної тематики.

Література:

1. Дев'ятко Ю.С. Дери́ваційна характеристика медичних термінів (на матеріалі стоматологічних текстів). *Вісник ОНУ*. Одеса, 2019. Т. 24. Вип. 1(19). С. 21-28. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/913583.pdf> (дата звернення 03.11.2023).
2. Дев'ятко Ю.С. Типологія стоматологічної термінології в українській і англійській мовах та її лексикографічне відтворення : автореф. дис. ... канд. філ. наук : 10.02.21. Київ, 2021. 24 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.26/Deviatko_12.04.21_.pdf (дата звернення 10.11.2023).
3. Перхач Р.-Ю.Т., Кисіль Д.О. Структурні та семантичні особливості стоматологічних термінів. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 183-185. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/10/42.pdf> (дата звернення 05.11.2023).
4. Тхор Н.М. Англomовна стоматологічна термінологія(семантичний аспект). *Записки з романо-германської філології*. Одеса, 2017. Вип. 1 (38). С. 130-137. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/109497/104469> (дата звернення 10.11.2023).
5. Шалаєва Г. Структурний аналіз сучасної медичної термінології та труднощі перекладу багатокомпонентних медичних термінів. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. 2014. № 1. С. 90-96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arcnim_2014_1_15. (дата звернення 07.11.2023).

Стаття відправлена: 20.11.2023 р.

© Шундель Т.О., Щербак П.В.